
Kritické vydanie próz Štefana Krčméryho

Barbora Zlejšia

ZLEJŠIA, B.: Critical edition of Štefan Krčméry's Prose Works
SLOVENSKÁ LITERATÚRA, vol. 69, 2022, no. 2, pp. 172-179

DOI: <https://doi.org/10.31577/slovlit.2022.69.2.6>

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2450-7696>

Key words: critical edition, critical apparatus, editing, Štefan Krčméry

The preparation of any critical edition must inevitably be based on textological research. When it comes to the prose works of Štefan Krčméry (1892 – 1955), issues to be taken into account include not only the history of the texts in question, but also the complexity of author's oeuvre, since analysis of his prose works often confirms the need to consider both these components. Clarifying the literary-historical context, defining the position of the prose works in Krčméry's oeuvre and identifying the features of author's poetics helps the editor gain the basis for the creation of editorial conception that would determine the character of the edition and support subsequent corrections made in the texts. Key issues pertaining to the preparatory process include the questions of completing of the texts, their linguistic adjustment and the way of presentation. The article points to the most prominent issues Štefan Krčméry's prose texts pose in the initial stages of editorial preparation, but also to the basic textological and editorial tasks. Some of the proposed editorial solutions are substantiated by the publishing history of the texts in question.

Kľúčové slová: kritické vydanie, kritický aparát, redakčná úprava, Štefan Krčméry

Prozaická tvorba Štefana Krčméryho (1892 – 1955) predstavuje popri literárnohistorických prácach, kritikách, esejach a poézii len zlomok z autorovho rozsiahleho literárneho diela. Napriek tomu ide o rôznorodý súbor textov, ktorého heterogenita vyplýva z viacerých faktorov. Medzi najvýraznejšie patria široké druhovo-žánrové spektrum, ich adresát, autorský zámer a okolnosti, ktoré viedli k ich vzniku. Je to materiál, ktorý ponúka viacero podnetov pre textologický výskum, čo do istej miery odráža aj odlišná povaha už existujúcich vydání Krčméryho próz. Doposiaľ známe prozaické texty – básne v próze *Osvobodenie* (1932), cyklus deviatich noviel *Zimná legenda* (1953, samostatne 1957), súbor kratších prozaických útvarov *Čierne husle* (1953), ľubostná korešpondencia vydaná pod názvom *Ty a ja. Libsbrífy* (1972) a rukopis *A ešte letiace tiene* (publikovaný v knihe Anny Zelenkovej *Veci na dne duše* v roku 2012) – boli spracované v rôznych edičných konceptoch. Kritický prístup editorov sa odzrkadlil najmä v troch výberoch z diela (1953, 1977, 1982), pričom v dvoch vydaniach plnili prózy funkciu „dokreslenia“ umeleckého profilu spisovateľa (1953, 1982) a len jedno vydanie sa zameriavalo špeciálne iba na prózy (1977).

Výber z diela I. (Básne, legendy, lyrická próza) z roku 1953 je prvým zo šiestich zväzkov diela Š. Krčméryho, ktoré vydalo Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry. Prózy tvoria približne tretinu knihy, pričom jej nosnou časťou je deväť noviel cyklu *Zimná legenda*. Z hľadiska edičného konceptu stojí za pozornosť výber ďalších piatich prozaických textov, ktoré vznikali, rovnako ako legendy, v prvej polovici tridsiatych rokov 20. storočia. Redaktori zväzku Pavel Bunčák a Gabriel Rapoš ich vyčlenili pod názov *Čierne husle*, podľa najkratšieho z textov. Táto denominácia próz bola smerodajná aj pre zostavovateľov nasledujúcich dvoch výberov, Augustína Maťovčíka (*Román bez konca*, 1977, jeho meno však v knihe nie je uvedené, pretože v danom čase nemohol z politických dôvodov publikovať, a tak kniha vyšla pod menom Petra Libu)¹ a Vladimíra Petrika (*Výber I*, 1982). Obaja editori prebrali názov *Čierne husle* pre vyčlenenie štyroch totožných textov ako v prvom výbere, ale paradoxne práve text, ktorý určil názov súboru, nezaradili a bez uvedenia dôvodu ho nahradili krátkou prozaickou meditáciou *Keď pride hodina*. Opodstatnosť zvoleného pomenovania (*Čierne husle*) sa tým pre čitateľa stáva nejasnou.

Ako druhý v poradí vyšiel už spomenutý výber z próz zostavený A. Maťovčíkom *Román bez konca*. Edičný koncept tohto vydania je dôkladne prepracovaný, texty sú rozdelené do troch cyklov, pričom každý predstavuje jedno obdobie tvorby spisovateľa, zároveň v ňom možno rozpoznať motívickú súvzťažnosť. Literárnohistoricky hodnotný je doslov knihy, kde sú reflektované Krčméryho prozaické texty ako celistvá a plnohodnotná zložka jeho diela a prostredníctvom interpretačných náhľadov sú identifikované základné stimuly vystupujúce v celej jeho tvorbe (Maťovčík 1977: 117–122). Dodnes ide o jednu z mála štúdií, ktoré podrobnejšie analyzujú Krčméryho prózy ako komplexný celok. Súčasťou vydania je dôsledná edičná poznámka – pri každom texte sa uvádza prameň, časopisecké/knižné vydanie alebo pôvodný rukopis uložený v Literárnom archíve Maticy slovenskej, v prípade cyklu *Zimná legenda* editor uvádza ako zdroj *Výber z diela I.*, z ktorého pravdepodobne prevzal už spomínané vyčlenenie časti *Čierne husle*.

1 Za upozornenie ďakujem A. Zelenkovej. K téme bližšie Maťovčík 2015.

Tretí výber z Krčméryho diela zostavil V. Petřík. V prvom zväzku dvojzväzkového vydania *Výber* (1982) sústredil ukážky z poézie, prózy, prekladov, literárnohistorických statí a korešpondencie, čím chcel poukázať na autorovu všestrannú tvorivosť. Tento zámer – predstavenie Š. Krčméryho ako mimoriadne aktívnej osobnosti modernej slovenskej literatúry a kultúry – naznačuje už úvodná, biograficky ladená štúdia (Petřík 1982: 9-18). Zostavenie materiálovo bohatšej publikácie si nepochybne vyžadovalo rozsiahle pátranie a prácu s mnohými zdrojmi, no v edícii nie sú odkazy na pramenné východiská. Na základe prvotného porovnania formálnej úpravy makrokompozičných prvkov próz v jednotlivých vydaniach možno predpokladať, že ako východiskové texty boli použité znenia z vydania z roku 1977 pripraveného A. Maťovčíkom.

Mikuláš Bakoš poukázal na úlohu literárnovedného výskumu pri ustáľovaní základného textu: „Odhaľovaním estetickej štruktúry literárneho diela, vnútorných zákonitostí tvorby spisovateľa, tých jej črt a tvorivých postupov, ktoré sú charakteristické pre tohto autora v jednotlivých etapách jeho tvorivej činnosti, umožňuje literárnovedný výskum riešiť aj otázky textológie“ (Bakoš 1966: 21). Odhalenie vnútorných zákonitostí umeleckej tvorby Š. Krčméryho je podmienené spoznaním všetkých častí jeho literárneho diela, predovšetkým literárnohistorických a teoretických prác a estetických reflexií. M. Bakoš pripomenul aj pohyb diela v literárnom systéme:

„Textológovia doteraz často zabúdajú, že literárne dielo nie je len individuálnym výtvorom autora, ale ako súčasť nadindividuálneho vývinu literatúry je širším, mnohostrannejšie podmieneným javom. Objektívny historický vývin literatúry (ako systému, t. j. objektívne existujúcej a vyvíjajúcej sa štruktúry) a jeho zákonitosti determinujú v mnohom ohľade tvorbu spisovateľa a predurčujú konkrétny charakter jeho diela, vymedzujú i obmedzujú ‚tvorivú vôľu‘ autora“ (Bakoš 1966: 21).

V prípade próz Š. Krčméryho sa požiadavka vnímať umelecké texty aj súčasť nadindividuálneho vývinu literatúry presúva najskôr dovnútra jeho literárneho diela, ktoré svojím rozsahom vytvára osobitný systém s rozmanitou štruktúrou, kde sa rovnocenne prestupujú umelecké a vedecké zložky. Rovnako určenie determinantov tvorivej vôle autora vyplývajúcich z objektívneho literárnohistorického vývinu, o ktorých píše M. Bakoš, si vyžaduje zohľadniť Krčméryho literárnokritické aktivity, jeho reflexiu súdobých spisovateľov aj požiadavky k smerovaniu slovenskej literatúry. Fundamentálnou úlohou textológa je teda definovať miesto próz v celom diele spisovateľa, čo následne bude smerodajné aj v jednotlivých fázach procesu ich kritického vydania.

Skompletizovanie prozaického diela Š. Krčméryho sa spája s dvoma základnými problémami. Prvým, ako naznačuje aj vydavateľská história, je samotné zozbieranie všetkých existujúcich prozaických textov. Nedávny objav rukopisu *A ešte letiace tiene* A. Zelenkovou poukázal na otvorenosť heuristického výskumu, pričom podnet k cielenému archívnemu bádaniu našla editorka vo vzájomnej

korešpondencii Š. Krčméryho a Tomáša Garrigua Masaryka.² Zmienka o existencii ďalších, doposiaľ nespracovaných textov sa však vyskytla už vo *Výbere z diela I.*³ Napriek tomu sa obsah próz v neskorších výberoch nerozšíril a zostavovatelia vychádzali z edičnej práce P. Bunčáka a G. Rapoša z päťdesiatych rokov. Druhý problém pri zozbieraní prozaického diela predstavuje genologické určenie predmetných textov. Druhovo-žánrový synkretizmus je jedným z charakteristických znakov Krčméryho tvorby, pri zaradení viacerých textov je preto okrem analýzy uplatnených umeleckých postupov vhodné mať na zreteli štruktúru celej literárnej práce autora. Ide napríklad o príspevky v časopisoch, ktoré varujú na hranici medzi cestopisnými prózami a reportážami. V minulosti bol takýto príspevok (*Cesta na ostrov Brač*) zaradený medzi prozaické texty len vo *Výbere z diela I.* Vzhľadom na rozsiahlu a rôznorodú literárnu činnosť Š. Krčméryho sa mi ako vhodnejšie riešenie javí dané texty zaradiť primárne do kategórie publicistiky. Odlišná situácia nastáva v prípade lyrických a dramatických pasáží v zverejnenej ľúbostnej korešpondencii *Ty a ja. Libsbrífy*. Tie spoločne s prozaickými textami vytvárajú kompaktný celok a ich selekcia by spôsobila výrazné významové a estetické ruptúry vo vnímaní súboru textov odzrkadľujúcich tvorivú i životnú etapu autora.

Jazyková úprava zozbieraných textov rovnako naráža na rad otázok, ktoré vyžadujú individuálne riešenia, preto objektívne konštatovanie často poskytuje východisko, no až jeho uplatnenie na konkrétnom prípade ukáže, či prináša aj definitívnu odpoveď. A. Zelenková v predslove k objaveným rukopisom uviedla manuskriptologický postreh: „Písomný prejav sa na niektorých miestach ‚zrýchľuje‘, akoby autor chcel v okamihu zachytiť prichádzajúce nápady a inšpirácie, ktoré sa objavovali v jeho myšlienkach. Krčméry, ako to bolo pre neho typické, sa k pôvodnému rukopisu napísanému v podstate ‚jedným ťahom‘ nevracal, iba výnimočne uskutočnil niekoľko škrtov a opráv“ (Zelenková 2012: 9). Intuitívny a impulzívny spôsob, akým autor písal umelecké texty (v prípade próz je dôležité pripomenúť aj epizodický charakter ich vzniku), vedie k potrebe čo najdetailnejšie spoznať okolnosti a podmienky, v akých Š. Krčméry tvoril. Kľúčové je preto spätne vyskladať proces tvorby nie skrz pátranie po rôznych verziách či variantoch textov, ktoré pravdepodobne ani nevznikli, ale prostredníctvom skúmania archívnych prameňov svedčiacich o činnosti a psychickom rozpoložení autora v danom období.

Písanie „jedným ťahom“ a nezvyk Krčméryho upravovať napísané texty nie je jediným dôvodom, prečo pri voľbe východiskového textu siahnuť po

2 „Aj na základe týchto informácií sme uskutočnili výskum v pražských archívoch s cieľom vyhľadávania textov, ktoré mohli byť (ako sa predpokladalo) založené a zabudnuté v niektorej z pražských pozostalostí. Krčméry bol známy tým, že svoje rukopisné texty rozposielal slovenským a českým osobnostiam literárneho života a viaceré z nich sa objavili až po rokoch. Takýmto spôsobom sme už predtým získali ‚zabudnutý‘ a neznámy rukopis monografickej štúdie Š. Krčméryho *Možnosti československej prozódie* z roku 1935 (z osobnej pozostalosti Alberta Pražáka; A. Zelenková, 2006), ktorý sa zaoberá veršovou technikou štúrovskej prozódie. Na základe ďalšieho výskumu personálnych pozostalostí sa podarilo nájsť vo fonde T. G. Masaryka ďalší rukopisný literárnohistorický text *Vajanský* a spolu s ním bola založená aj malá obálka, na ktorej bolo napísané – román, v ktorej sa nachádzal rukopis umeleckej prózy *A ešte letiace tiene*“ (Zelenková 2012: 8).

3 „Sme si vedomí i toho, že pri všetkom našom úsilí shromaždiť básne a umeleckú prózu Štefana Krčméryho čo najkompletnejšie sú ešte diela, ktoré pre nedostupnosť rukopisov sme nemohli použiť za podklad pre tento výber. [...] Za pomoc pri shromažďovaní rukopisného materiálu ďakujeme predovšetkým rodine autorovej, [...] okrem toho priateľom básnikovým, ktorí vlastnili rukopisy, a pri shromažďovaní materiálov z posledných čias básnikovej tvorby prof. MUDr. Karolovi Matulayovi“ (Redakčná poznámka 1953: 480).

176 autografoch a prvých tlačených zneniach tých prác, ktoré vyšli za autorovho života časopisecky (alebo knižne ako dlhšia próza *Osvobodenie* z roku 1932). V literárnovednom výskume pracoval Š. Krčméry intenzívne s pojmom rytmus, a to na rôznych úrovniach. Rytmus je princípom pohybu v jeho ontologicky interpretovanej filozofii umenia, reprezentuje, indikuje obsah. Empirický dôkaz rytmickosti nachádzal v jej psychologickkej a noetickej stránke, no najmä v historickom vývine poézie. Ako konštatoval Ján Števček, inovatívny významový obsah má analýza pôvodu rytmu v štúrovskej prozódii: „Krčméry sa pokúsil graficky (notáciou) zachytiť jednak ‚logické‘, jednak ‚citové‘ prvky vo vetnej melodii, pričom v jeho zistení, že esteticky cítená vetná melódia je základom verša, je už priame východisko jeho odvážneho prehodnotenia celej štúrovskej prozódie na základe faktu prevahy melódie, členenej na takty, nad dynamickým slovným prízvukom“ (Števček 1973: 258). V súvislosti s potrebou rekonštruovať a pri voľbe východiskového textu uprednostniť rukopisy próz sa ako najrelevantnejšie ukazujú práve Krčméryho výskumné postrehy v oblasti vetnej stavby. Pri redakcii textov možno vychádzať z predpokladu, že autor pri umeleckej tvorbe rovnako intuitívne a zároveň vedome vnímal rytmus a melódiu vlastnej vetnej skladby, a preto by bolo vhodné, najmä pri prózach s dominujúcimi lyrickými prvkami, robiť zmeny až po dôkladnej analýze novej intonačnej, rytmickej či eufonickej funkcie vybranej jednotky.

Ďalším dôvodom, prečo je podstatné pri úprave „chrániť“ v čo najväčšej novej miere autentický jazyk spisovateľa, je historický kontext diela. Ten sa stráca v momente, keď sa editor rozhodne jazyk aktualizovať. Viacero argumentov, ktorými v minulosti editori vysvetľovali aktualizáciu jazyka umeleckých diel, dnes neobstojí. Niektoré stratili opodstatnenie prirodzeným spoločenským a kultúrnym vývinom (úloha diela podporiť stabilizáciu spisovného jazyka), iné sa ukázali ako kontraproduktívne (prispôbenie sa čitateľovi). Sú to práve jazykové špecifiká, ktorými identifikujeme umelecký prejav autora a zároveň dokážeme vnímať historicitu textu (prítomnosť zastaraných slov prirodzene očakáva každý čitateľ siahajúci po storočnom texte). Ako uvádza Martin Navrátil, „zásahom získame na jednej strane vzorový jazyk, ale stratíme zvukové vlastnosti a jazykovú variabilitu, vstupovanie rôznych variet jazyka do umeleckého textu, oslabíme jeho historické situovanie“ (Navrátil 2020: 401). V tejto súvislosti sa pripomína i poznámka M. Bakoša o mieste diela v nadindividuálnom literárnom vývine – zásahom do výrazovej štruktúry textu sa pretŕha aj daná spojitosť. Úlohou editora, pokiaľ chce vytvoriť autentický obraz autora, je „ustrážiť“ a dosvedčiť pozíciu jeho diela potvrdenú literárnovedným výskumom.

Literárni vedci Michal Kosák a Jiří Flaišman uvádzajú, že „základní situace, před kterou stojí každý editor při prvním setkání s materiálem, jež hodlá zveřejňovat, řeší nutně otázku, pro koho je text vydáván a jak bude nakonec prezentován“ (Flaišman – Kosák 2018: 81). Výber cieľovej čitateľskej skupiny a voľba edičného konceptu následne určujú podobu sprievodných textov (komentárov, vysvetliviek, poznámok a podobne). Ako naznačujú čiastkové zistenia o zozbieraní a možnostiach úpravy Krčméryho próz, jednou z najťažších úloh editora potenciálneho (súborného) kritického vydania bude nájsť odpoveď na otázku, ako v čo najkomplexnejšej forme pripraviť, usporiadať a prezentovať dielo, na ktorého vznik vplývalo množstvo rôznorodých faktorov.

Obsahom knihy *Ty a ja. Libsbrífy*, edične pripravenej G. Rapošom, sú súkromné vyznania, básne, dramatické sekvencie, kratšie prózy a drobné ilustrácie, ktoré Š. Krčméry písal, respektíve kreslil svojej manželke Hele v rokoch 1920 – 1922. Selekciou textov (napríklad podľa druhovo-žánrových kritérií) by sa narušila ich originálna významová estetická štruktúra, ktorú vytvárajú v komplexe ľúbostnej korešpondencie. Táto kniha je však špecifická aj svojím edičným konceptom. Zostavovateľ G. Rapoš zaradil na záver básneň *Slovo čisté*, ktorá vznikla približne o desaťročie neskôr, čím do listov vniesol hlbší významový odkaz. Ako píše Jozef Felix, autor úvodnej štúdie, v textoch zo začiatku dvadsiatych rokov je naznačená celá spisovateľova tragika, ktorej výrazom sa stali neskoršie verše: „A napokon celý ten spodný prúd Krčméryho melanchólie, podmývajúcí osobnú vyrovnanosť a zakalujúci jasné obzory, vyústi do jeho veľkej vášne Slovo čisté, ktorá je tragickým epilógom jeho lásky, rozlúčkou s milovanou ženou“ (Felix 1972: 11). Výsledok rozhodnutia G. Rapoša ukazuje, ako intenzívne môže presahovať práca editora do čitateľskej recepcie diela i jeho autora.

To sú len niektoré z najvýraznejších problémov, s ktorými sa bude musieť vyrovnáť budúci editor Krčméryho próz. *Provizórny bibliografický súpis časopiseckých prác Štefana Krčméryho 1919 – 1944* (1972) obsahuje deväť záznamov k prozaickým textom, z nich väčšina je žánrovo bližšie k reportážam. Prvotné východisko preto predstavujú knižné vydania a spätné vyhľadanie skôr časopisecky publikovaných textov. Pre doplnenie korpusu textov bude potrebný ďalší archívny výskum, predovšetkým v pozostalostiach osobností, s ktorými Š. Krčméry viedol intenzívnu korešpondenciu alebo s nimi bol v bližšom osobnom kontakte.⁴

Osobitosť prístupu nielen k výskumu, ale rovnako k edičnému spracovaniu Krčméryho próz vyplýva z vyváženej umeleckej a vedeckej dvojpolovosti autora. Tento moment má priamy dosah nielen na podobu jednotlivých textov, ale ovplyvňuje aj prístup k nim (napríklad pri analýze rytmicko-eufonickej funkcie jazykových jednotiek skúmaných próz je potrebné brať do úvahy aj autorove filozofické a estetické východiská a takisto jeho básnickú tvorbu; pri analýze a interpretácii historických legiend a portrétnych skíc je dôležité paralelne pracovať aj s Krčméryho literárnohistorickými prácami). V edičnej praxi sa takáto zvýšená „opatrnosť“ objavuje primárne pri redakcii poézie, no Krčméryho príklad pripomína, že i prozaické texty majú svoj vnútorný rytmus, ktorého pretrhnutie môže narušiť autorský štýl.

Rozhodujúci pre kritické vydanie je edičný koncept, najmä pri otázke usporiadania textov a podoby kritického aparátu. Žánrové, chronologické a tematické hľadisko ako východisková trojica pri usporiadaní textov súborného vydania (Flaišman – Kosák 2018: 94) sa prirodzene prelínajú. Editor na základe uprednostňovaných objektívnych i subjektívnych kritérií uplatnených pri radení vytvorí jeden z mnohých možných pohľadov na Krčméryho prózy, ktorý však istým spôsobom ukotví a stabilizuje prostredníctvom literárnohistorického a textologického

4 „Odrazovým mostíkom“ v tomto prípade môže byť spomienková kniha *Puknuté husle* (1967) jeho manželky Hely Krčméryovej.

178 komentára. Príprava kritického vydania bude vyžadovať aj vypracovanie podrobnej edičnej poznámky konkretizujúcej redakčné zásahy.⁵

Textológ-editor v neposlednom rade narazí na závažné mimoliterárne okolnosti, za akých niektoré prózy vznikali. Je otázne, do akej miery možno uplatňovať objektívne postupy pri práci so subjektívnymi faktormi, napríklad pri spracovaní osobnej korešpondencie, ktorú autor nepísal s cieľom verejného publikovania, či pri estetickom posúdení rukopisov, ktoré vznikali v poslednej etape jeho života, hlboko zasiahnutej duševnou chorobou. Rovnako tieto informácie bude potrebné primerane zapracovať do sprievodných textov vydania.

Ako uviedol V. Petrík, „tento básnik, kritik, literárny historik, prekladateľ, estetik a najmä neúnavný organizátor povojnového literárneho ruchu, vysoko vyčnieva nad mnohých súčasníkov a aktivitou i významom sa mu málokto vyrovná“ (Petrík 1982: 9). Pravdepodobne práve pre Krčméryho systematické básnické dielo, literárnovednú prácu a mimoriadne aktívne pôsobenie v kultúrnom živote sa jeho prozaická tvorba často opomína. Hoci prózy majú pomerne bohatú vydavateľskú históriu, zvolený edičný koncept ich buď postavil do vedľajšej úlohy „dokresľovania“ umeleckého profilu (výbery z rokov 1953, 1982), alebo ich čitateľom prezentoval bez kritického komentára (bibliofilské vydanie cyklu *Zimná legenda*). Výnimku do určitej miery predstavuje výber *Román bez konca*, ktorý prozaické texty predostrel v zatiaľ najucelenejšej, no stále neúplnej podobe. Otvorená ostáva otázka archívneho bádania – nielen posledný nález A. Zelenkovej (2012), ale aj indicie z redakčných poznámok vydaní odkazujú na existenciu ďalších rukopisov, ktoré doposiaľ neboli spracované. Novú podobu by tak mohol získať napríklad variabilný súbor textov Čierne husle, ktorý vytvorili redaktori v snahe zoskupiť „roztrúsené“ fragmenty tvorby z posledného životného obdobia autora. Okrem kritického vydania by textologický výskum výrazne prispel k literárnohistorickému etablovaniu Krčméryho prozaického diela, kumulujúceho v sebe všetky stránky výraznej osobnosti autora.

Štúdia je výstupom grantového projektu VEGA 2/0066/20 *Modernizmus v slovenskej literatúre II*. Zodpovedný riešiteľ: Mgr. Michal Habaj, PhD. Doba riešenia: 2020 – 2023.

5 Formulácia v redakčnej poznámke *Výberu z diela I.*, že redaktori pristupovali k úpravám „len v tých prípadoch, kde zásah znamená objektívne zlepšenie textu so stránky umeleckej“ (Redakčná poznámka 1953: 480), je vágna a odkazuje textológa na spätné zdĺhavé pátranie v celom diele autora. Navyše, pri zásahoch do výrazovej štruktúry autora je potrebné analyzovať všetky vrstvy textu, ktoré daná zmena ovplyvní. Aktualizácia zastaraných tvarov by vytvorila „hybridnú štruktúru“ (Navrátil 2020: 408), ktorá by nezodpovedala autorskému idiolektu a zahmlila by historický rozmer diela.

Pramene

- KRČMÉRY, Štefan [JESOM, Ján], 1932. *Osvobodenie*. Turčiansky Sv. Martin: vlastným nákladom.
- KRČMÉRY, Štefan, 1953. *Výber z diela I. Básne, legendy, lyrická próza*. Edične pripravili Pavel Bunčák a Gabriel Rapoš. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry.
- KRČMÉRY, Štefan, 1957. *Zimná legenda*. Edične pripravil Milan Kraus. Bratislava: Slovenský spisovateľ.
- KRČMÉRY, Štefan, 1972. *Ty a ja. Libsbrífy*. Edične pripravil Gabriel Rapoš. Bratislava: Tatran.
- KRČMÉRY, Štefan, 1977. *Román bez konca*. Edične pripravil Augustín Maťovčík [pod menom LIBA, Peter]. Bratislava: Tatran.
- KRČMÉRY, Štefan, 1982. *Výber I*. Edične pripravil Vladimír Petrik. Bratislava: Tatran. Edícia Zlatý fond slovenskej literatúry. Zväzok 47.
- KRČMÉRY, Štefan, 2012. A ešte letiace tiene. In ZELENKOVÁ, Anna. *Veci na dne duše. Dva neznáme rukopisy Štefana Krčméryho*. Martin: Matica slovenská, s. 21-83. ISBN 978-80-8128-041-2.

Literatúra

- BAKOŠ, Mikuláš, 1966. Aktuálny význam estetického princípu v textológii. *Česká literatúra*, roč. 14, č. 1, s. 20-23. ISSN 0009-0468.
- FELIX, Jozef, 1972. Krčméryho intimissimum. In KRČMÉRY, Štefan. *Ty a ja. Libsbrífy*. Bratislava: Tatran, s. 7-11.
- FLAIŠMAN, Jiří - KOSÁK, Michal a kolektív, 2018. *Editologie. Od náčrtu ke knize*. Praha: Ústav pro českou literatúru Akademie věd České republiky. ISBN 978-80-88069-62-1.
- KRČMÉRYOVÁ, Hela, 1967. *Puknuté husle. Spomienky na Štefana Krčméryho*. Bratislava: Slovenský spisovateľ.
- MAŤOVČÍK, Augustín [pod menom LIBA, Peter], 1977. Prózy Štefana Krčméryho. In KRČMÉRY, Štefan. *Román bez konca*. Bratislava: Tatran, s. 117-122.
- MAŤOVČÍK, Augustín, 2015. Osudy biografickej knihy o Štefanovi Krčmérym. *Literárny týždenník*, roč. 27, č. 1-2, 14. 1. 2015, s. 19.
- NAVRÁTIL, Martin, 2020. Možnosti a limity jazykovej aktualizácie textu. *Slovenská literatúra*, roč. 67, č. 5, s. 397-412. ISSN 0037-6973.
- PETRÍK, Vladimír, 1982. Krčméryho zápas o pozitívne životné hodnoty. In KRČMÉRY, Štefan. *Výber I*. Edícia Zlatý fond slovenskej literatúry. Zväzok 47. Bratislava: Tatran, s. 9-18.
- PROVÍZÓRNY bibliografický súpis časopiseckých prác Štefana Krčméryho 1919 - 1944, 1972. Martin: Bibliografický ústav Matice slovenskej.
- REDAKČNÁ poznámka, 1953. In KRČMÉRY, Štefan. *Výber z diela I. Básne, legendy, lyrická próza*. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, s. 479-480.
- ŠTEVČEK, Ján, 1973. Krčméry estetik. In KRČMÉRY, Štefan. *Výber z diela VI. Články a úvahy z estetiky a poetiky*. Bratislava: Tatran, s. 247-259.
- ZELENKOVÁ, Anna, 2006. *Slovenská prozódia a verzifikácia v rukopise Štefana Krčméryho (1935)*. Praha: Slovenský ústav AV ČR - Euroslavica. ISBN 80-86420-24-8, 80-85494-77-9.
- ZELENKOVÁ, Anna, 2012. *Veci na dne duše. Dva neznáme rukopisy Štefana Krčméryho*. Martin: Matica slovenská. ISBN 978-80-8128-041-2.

Mgr. Barbora Zlejšia

Ústav slovenskej literatúry SAV, v. v. i.

Dúbravská cesta 9

841 04 Bratislava

Slovenská republika

E-mail: barbora.zlejsia@savba.sk